

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին 4. Պոլսոյ եւ գաւառաց համար 6 մէկիս 4 եղամսեայ 3
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 2 դուռ է. աւելի անգամներու համար սակարկութիւն կը լինի:

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ եւ այլ գրութիւն պէտք է ուղղել Մ. Յ. Մէլիքեան, Պապար Ալի ծառայողի քիւ 20 Տ. ձիակէտեան է. Ժեմսի սպարաւոր:

Տէր և Տնօրէն Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

20 փարս

Խմբագիր Բ. ՊՈԶԱՆԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՄԱԿԵՂՈՆԻՈՑ ՅՈՑՆՔ

ԸՆԴՂԻՄ ՀԱՄԱՐԱՆՈՒԹԵԱՆ

Լրագիրք, վերջին օրերու, ընդարձակ էջեր նուիրեցին Մակեղոնիոյ գործոց, և մասնաւորապէս խօսեցան Պ. Լավրէյ, անուն Պելճիտի թղթակցի մը այն հրատարակութեանց վրայ, որովք այնպէս իմն կը ցուցնէր թէ, Մակեղոնիոյ քրիստոնեայք Օսմանցիներէն յոյժ հարստահարեալ վիճակի մէջ են:

Այդ հրատարակութիւնը առիթ տուին Պալլարայ Գիլիպէի մէջ միթիին մը կազմելու, և բողոքերու այն կարծեցեալ հարստահարութեանց դէմ: Այդ Պալլարայ, որպէս զի այդ բողոքն ընելու իրաւունքը մ'ունենան, իրենք զիրենք Մակեղոնիոյ բնակիչ անուանեցին, թէ և 1200 հոգիին մէջ հազիւ 5-10 Մակեղոնացի կը գտնուէին:

Այդ կեղծ հրատարակութիւնը արձագանք գտան Անգղիոյ խորհրդարանին մէջ, որով խնդիրն առաւել կնճառու կերպարանք մ'ըստացաւ, և Օսմ. կառավարութիւնը պարտաւորեցաւ պաշտօնական քննութիւն կատարել:

Քննութեան արդիւնքն հաստատեց թէ, այդ հրատարակութիւնը ոչ միայն բնաւ գոյութիւն չունէին, այլ և քրիստոնեայ տարրը տրտուծի պատճառ ալ չունէր, որ առանձինն յայտագրով ոչ միայն կը մերժէր Պ. Լավրէյի հրատարակութիւններն, այլ և առաջի ընդհանուր աշխարհի բացօթյա շապէս կը յայտարարէր թէ, ճշտութեամբ կ'ընտրէին Օսմանեան տիրապետութիւնը քան Համալրապիւրն բռնապետութիւնը (թէ՛ Բալկան):

Կարելի էր ենթադրել թէ, Մակեղոնիոյ բնակիչ քրիստոնեայք առ ահի, կամ ուրիշ անհամութեամբ ըրած լինին այդպիսի յայտարարութիւն մը: Բայց ի՞նչ ըսեալ է Ալէքէրի մէջ բնակող Մակեղոնիացի յունաց, որք Ալէքէրի քաղաքին կողմէն, կը բողոքեն և կը մերժեն Պ. Լավրէյի հրատարակութիւնները, նկատելով զանոնք Սուլթան Էնթուրէ Բեյի:

Այս վերջին բողոքը մեծ արժէք ունի, որ ճշմարտութիւնը կը յայտնէ, ազատ ամեն նկատումներէ, և Մակեղոնիոյ քրիստոնեայ բնակչաց կենսական շահերը կը պաշտպանէ:

Արդէն ուրիշ առիթներու մէջ եւս բացարձակ տեսնուած է թէ, Յոյքը որ աստիճան կը հսկին համալրապիւրեան մեքենայութեանց վրայ, և ի՞նչ արթնութեամբ զա-

նոնք ջախջախել կը ջանան, ճշմարտապէս ծառայելով իրենց ազգային շահոյց, բայց անուրանալի ծառայութիւն մ'ընելով նաեւ Օսմանեան կայսրութեան, որոյ պահպանութեան մէջ կը վնասուին իրենց ազգային գոյութեան ապահովութիւնը:

Այս համարախօսութիւնը, որ կը տիրէ Օսմանեան տէրութեան և Յոյն ազգին մէջ, բաւական է սպառնացանել նաեւ Կ. Պոլսոյ Յունաց Պատրիարքարանին և Բ. Դրան մէջ, անցեալ տարի ի վեր ելած խնդրոց առժամայն կարգադրութիւնն ի շահ երկուց կողմանց: Թէ այս համարախօսութեան շնորհիւ, Յոյն տարրը որչափ կարեւոր դերը մ'ստացած է առաջի Օսմանեան կառավարութեան, դիտող աչքերէ խուսափած չէ:

Որչափ տխուր ազդեցութիւն կ'ընէ այդ վիճակն Հայ գիտուններու վրայ, երբ կը յիշեն թէ Հայք Յունաց ազգէն որչափ առաւելութիւն ունենին Օսմ. կայս. կառավարութեան հետ շահոյց ներդրանքներու մասին, Հայ ազգին վիճակն միևնոյն է, և թերեւս, այժմ, առաւել քան երբեք կ'զգայ շահոյց համարախօսութիւնը և Օսմ. զաւթուած պահպանութեան մէջ միայն կը յուսած գտնել իւր ազգայնութեան ապահովութիւնն ընդդէմ համապաշտօնական հասանց: Սակայն, առաջ, որ արժանաւոր միջնորդը կը պակսի իրեն այդ որդեկան և համակիր զգացումները բացատրելու և ամրապէս պահպանելու այն դերքը Օսմ. իշխանութեան մէջ, զոր ցարդ մեր իմաստուն պապերը, մեծ հեռատեսութեամբ և նորը քաղաքականութեամբ կը ըրցած են անվտար աւանդել մեզ:

Խորին ցաւ կ'զգանք, երբ հարկ կը տեսնենք այս ասիական արձանագրելու երբ միւս կողմանէ մանաւանդ կը դիտենք թէ, 500 տարիէ ի վեր իւր անեղծ հաւատարմութեամբ փառաւորուած Հայ տարրն այժմ դժբաղդութիւն կ'ունենայ տեսնել որ, իւր Սրբազան տաճարներէն ուսմէք դեռ կը գեղեցին ի Պոլսոյ, և մեր ամենուս սիրելի անձնաւորութեան մը ի վրայ ներկայութիւնն անընդունելի կը դատուի տիրող կառավարութեան կողմէ, մինչ ամեն Հայ կըրնայ խղճի մտքը վիայել այն անձնաւորութեան առ Օսմ. կառավարութիւնն ունեցած անկեղծ համոզումները: Բայց ավստօ, որ այդ համոզումները բացատրելու և կայս. կառավարութեան վստահութիւնը դրուելու միջնորդը կը պակսի մեզ:

Կ'ողբանք այս վիճակին վրայ, բայց չենք յուսահատիր, զի շատ մօտ է աղօր վախճանը:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՐԻՊՈՑ

Երկու օր առաջ հեռագիրը ծանոց մեզ թէ, Եգիպտոսի նախարարապետ Նուպար փաշա վերջապէս պատասխանեց Գահիրէի Գերմանական և Ռուսական դրամատարաց պահանջման, որք Եգիպտոսի հանրային Պարտուց Սընտուկին յանձնախմբին մէջ Ռուսական և Գերմանական պատուիրակներ ունենալու իրաւանց վրայ կը պնդէին իրենց կառավարութեանց կողմէ, Նուպար փաշա իւր ծանուցագրին մէջ յայտարարեց թէ, Եգիպտոս առանձին չկրնար փոփոխել պարտուց կարգադրութեան օրէնքը (Law of Capitulations), և թէ հետեւեալէն, ոչ մէկ որոշում կըրնայ տալ, ցորչալի համաձայնութիւն մը չհաստատուի այդ օրէնքն ամրագրող մեծ տէրութեանց միջեւ: Սակայն Գերմանիոյ և Ռուսիոյ ներկայացուցիչք դո՛ւ չեն եղեր այս պատասխանէն և նոր ծանուցագիր մը պիտի տան եղեր Նուպար փաշայի իրենց դժգոհութիւնն յայտնելու համար, Եգիպտոսի նախարարապետն հաւանաբար յոյժ պիտի չփոփի, եթէ հարցուի իրեն թէ, ընդէ՞ր Եգիպտոս, որ ինքնին պարտուց կարգադրման օրէնքը փոփոխելու իրաւունք չունէր, հաւանեցաւ պարտուց գլխամասին դուրսման, Նուպար փաշա ըստ համոզից կը խօսի Եգիպտական համաձայնութեան վրայ, բայց համաձայնութիւն գոյացած էր տէրութեանց միջեւ, երբ Եգիպտական կառավարութիւնը Լորտ Նորդպլուքին թելագրութեամբ ըրաւ այն ըմբռնած անօրինութիւնը, Գերմանիոյ և Ռուսիոյ դիւանագիտական դործակաւորքը դէմ կ'ընեն ինքնին իրենց պահանջման ի մէջ բերել մասնակի համաձայնութիւն մը, որովհետեւ Յրանստ, Աւստրիա և Իտալիա հաւանութիւն և ոյժ տուած են անոնց պահանջման: Զարմանալի կը լինի, եթէ Պիսմարք իշխանը Նուպար փաշայի ձախող պատասխանին մէջ չգտնէ այն առիթն, զոր ժամանակէ մի վեր կ'որոնէ Բ. Դրան հետ վերջին բառն ըսելու համար Եգիպտական խնդրոյն մէջ, Անգլիական լրագրաց մեծ մասն որդէն կ'սպասեն այս պատահականութեան, թէպէտ և Տէյլըն-Էրիզ կը շատանայ դիտել տալով թէ յանդուգն կը լինի առ այժմ քաղաքական որոշ կարեւորութիւն մը տալ Գերմանիոյ և Ռուսիոյ գործողութեան:

Պէրլինի և Բեռլինի պաշտօնականութեանց պահանջումը թէպէտ երեւութեամբ այնքան պարզ որքան օրինաւոր, սակայն իրապէս ի է դժուարութեամբ և կրնայ

իսկ միջադեպին վէճ մը յարուցանել: Մի կողմէ Անգլիոյ և միւս կողմէ Գերմանիոյ և Ռուսիոյ միջև կեցող դադլթային ընդդիմադրութեան մէկ նոր ցոյցն է այս, և արդէ յայտնի է թէ հակառակութեան ոգին դարձեր ի վեր իրարմէ կը բաժնէ զԱնգլիա և Ղրուսիա: Իսկ Անգլիոյ դէմ Գերմանիոյ թշնամութիւնը թէպէտ դեռ երկու տարիէ ի վեր սկսած է, սակայն ոչ նուազ խորին և անարդար է: Ավերիկէի ծովեզերաց վրայ Գերմանիոյ վերջին գրաւումը ցրտութիւն ձգեցին Գերմանիոյ և Անգլիոյ միջև, և Պիսմարք իշխանին ոխը զարթուցին անգլիացի Պետական մարդոց և մանաւանդ Պ. Կլաւտսթընի դէմ: Քոնկայի և Նիկէի դեպքանախարհութիւնը, որ Պէրլինի մէջ գումարուած է, Գերմանիոյ նախարարապետին կողմէ Անգլիոյ դադլթային աշխարհավարութեան դէմ ուղղեալ առաջին ցոյցը կը համարուէր: Գերմանիոյ և Ռուսիոյ վերջին ձեռնարկը մի և նոյն հաւաքականութեան ոգիէն ներշնչուած երկրորդ ցոյց մ'է Անգլիոյ դէմ:

Տեսնենք թէ Պ. Պիսմարքն այս հակառակութեան ոգին մինչեւ որ պիտի երթայ. պիտի կրնայ ի դերեւ հանել Մեծն Բրիտանիոյ թաւառն դիտումները, զորս կը տածէ Եգիպտոսի ապագային նկատմամբ: Առ այժմ Եգիպտական խնդրոյն բանակցութեանց կեդրոնը Լոնտոն փոխադրուած լինել կը թուի, քանի որ Բ. Դրան եւս հարկ տեսած է բարձր փոփոխել մը զրկել ի Լոնտոն: Լատ երեւութիւն, տէրութիւնը չեն ուղեր Եգիպտոսի երկրական խնդիրն աշխարհաքաղաքական խնդրէն, վրան զի Անգլիա Եգիպտոսի երեւմտեայ իւր ուղղութիւն պէս կարգի գտնէ յետոյ, աւելի դիւրաւ և հանգիստ կրնայ մնալ յեգիպտոս:

ԵՐԼԿԻ ԹՂԹԱՌՆՐԸ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ Պիսմարք իշխանին երրորդ օժանդակ մը տարու կառավարական առաջարկին Գերմանիոյ խորհրդարանէն մերժուած Պէրլինի կէս-պաշտօնական լրագրաց առիթ տուած է հանրային կարծիքն յուսելու ի նպաստ երկաթուղի նախարարապետին, և զայն զայրացնելու ընդդէմ իւր հակառակորդաց: Նորտ-Տայչէ Ալիէմայնէ Յայթունկ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ, Պիսմարք իշխանը կայսրութեան ամեն կողմերէն հեռագրեր կ'ստանայ, որք ցոյց կուտան այն ցաւալի տպաւորութիւնն, զոր երկրին մէջ յառաջ բերած է Խորհրդարանին բռնադատութիւնն: Այդպէս Լորէնի կառա-

վարութեան պաշտօնական օրագրին խօսքին նայելով, բարձրագոյն մասնաւոր անձինք յայտնելու են թէ, պատրաստ են քանի մը տարիներ վճարել այն 20,000 մարքն, որ խորհրդարանին մեծամասնութիւնը զլացաւ Պիսմարք իշխանին: Փարիզ բնակեալ Գերմանացի մը խոստացած է այդ գումարը վճարել մինչև 15 տարի: Համպուրկի մէջ պառաւ կին մը, Պիսմարք իշխանին նկատմամբ երեսփոխանաց ցոյց տուած խստութենէն ի գուժ շարժեալ, նմա աշխատակից մը մատակարարելու համար հանգանակութեան մը նախաձեռնութիւնն ստանձնած է: Պրանսական Տէպա լրագրին մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով, նախարարապետ-իշխանն չանգոններին քննադէպ մը կատարել այս թատերական փոքր ներկայացման մէջ, իւր բարեկամաց ձեռամբ հրատարակել տուել է թէ, արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ աշխատակցաց անբաւականութիւնը կ'արգելու իրեն հնազանդել բժշկաց հրամաններուն, որք իւր առողջութեան համար, խորհուրդ տուած էին իրեն մինչև ի Գահիրէ կամ Մատէրա Պիսմարք իշխանուհոյն ուղեկցել, որ բաւական ծանրապէս հիւանդ է:

Միշտ և ամեն երկրի մէջ դիւրին է, քաղաքական կրից օգնուելու թեմաք, ցոյցեր դրդուել նման այն ցոյցերու, որք այս միջոցիւ կը պատահին ի Գերմանիա: Միւս կողմէ խորհրդարանին բուէն ալ անսովոր բան մ'ունի, Պիսմարք իշխանին արտաքին աշխարհավարութիւնն իւր գործին այն մասն է, որ ստուգելու ամենքն քիչ պատճառ կուտայ քննադատութեան: Ոչ ոք երբեք ժխտած է նախարարապետին գործունէութիւնն ու փութաշնորհութիւնը, և Գերմանիոյ ու Բրուսիոյ գործերը վարող նախարարին խօսքը կրնայ հաւատարի լինել, երբ կը հաստատէ թէ, իւր աշխատութիւնն աւելի է քան զիւր ոյժն: Փոքուն և անձնական հակառակութիւնն ընդդէմ այնպիսի մարդու մը որուն համար հանրային երախտագիտութիւնն ու սքանչացումը՝ դեռ ոչ բազում ժամանակ առաջ չափ ու սահման չունէին, ցոյց կուտայ թէ քաղաքական հակառակութիւնը մինչև ո՞ր կը տանի կուսակցութեանց կատարողութիւնը: Պիսմարք իշխանը բնաւ մտքէն չէր կրնար անցուցած լինել թէ, օր մը խորհրդարանն յանդիմանալի պիտի հակառակէր իրեն՝ աշխատակցի մը թոշակին համար, որոյ յաւելումն հարկաւոր կը յայտարարէր իւր առողջութեան: Եթէ նախարարապետն այսօր դառն խորհրդածութիւններ կ'ընէ մարդոց սպերախտութեան վրայ, կ'ընէ թան, պէտք է որ անկէ վազը մաս մ'ալ իրեն բաժին հանէ: Խորհրդարանին նրկատմամբ իւր սովորական վարմունքն բնաւ չէր այն վարմունքներէ, որովք պետական մարդ մը յինքն կը զբաւէ երեսփոխանական ժողովոյ մը համակրութիւնն ու հրկութիւնը: Մարդիկ — և այս արդարութիւն է — ետ կը հատուցանեն այն ակնածանքն, որ իրենց կը տրուի: Ամեն առիթն խորհրդարանին մէջ կրնայ լինել իւր որոշումներ վաւերացման պէտք չունին, թէ կառավարութիւնն առ ոչինչ կը գրէ իւր խորհրդարանին քուէները, Պիսմարք առ սակաւ սպառած է այն համերաշխութիւնն որ պէտք է կենայ խորհրդարանին և վարիչ նախարարին միջեւ: Ընդդիմադիր կուսակցութիւնն որ մեծամասնութիւնն է,

համադրեալ իւր անկարողութեան, կը ձգտի կորուսանել իւր պատասխանատուութեան զգացումը, և չափազանց բնական բերմամբ մը՝ հակառակութեամբ կը պատասխանէ իշխանին տմարդութեանց: Խորհրդարանն յաճախ լսելով որ իւր որոշումները հետեւանք չունին, կորուսած է իւր պարտուց ճանաչումը, հակակիր նախարար մը ճանկը տեսելու հաճոյքն իւր մէջ աւելի կ'իշխէ քան տէրութեան հոգը: Անշուշտ այս ձգտում ցաւալի է, բայց Պիսմարք իշխանն է անոր պատճառն:

Թայմզ լրագրոյ փարիզի թղթակիցը կը գրէ թէ, ներկայ քաղաքական դժուարութիւններն հարթելու համար երեք տարրեր լուծումներ կան:

«Առաջինը սա է թէ, Պրանսա և Անգլիա փոխադարձաբար իրարու օժանդակեն ի ջննատան և յեղիպոսոս: Այս լուծումը՝ նուազ հաւանական կ'երևի, ինչպէս ցոյց տուին վերջին դէպքերը:

«Երկրորդը սա է թէ, Անգլիա՝ եղիպոսոսի մէջ իւր գործերու ազատութիւնն անդամաւորութեան բոլոր արգելքներն ի միջոյ բառնալով՝ անգլիական թեւակրութիւն հրատարակէ այս երկրին վրայ և այսուհետեւ գործէ ինչպէս որ ուզէ՝ եղիպոսոսի շահերը պաշտպանելու համար: Այս լուծումը, որ լաւագոյն լինել կը թուի (Պիսմարքի մէջ), չափաւ ընդունուի Պիսմարքին:

«Վերջապէս, երրորդ լուծումը սա է թէ, Պրանսա մինչև իսկ իւր անձնատիրութիւնը զոհելով, Չինաստանի հետ պատերազմն անյապաղ աւարտէ, բանաւոր բայց համեստ հաշտութեան դաշնագրով մը, — ինչ որ կրնայ հարկաւորել զԱնգլիա՝ զինուորներ ընկուել եղիպոսական գործոց մէջ, — բայց փարիզի մէջ համոզում կայ թէ, Պիսմարքի ձեռքը կ'ընկնի հաւանի այս տեսակ հաշտութեան դաշնագրի մը:

«Ուրեմն կը տեսնուի թէ — կեղբակայնէ Պիսմարք — Անգլիոյ և Պրանսայի ճակատագրերը վարող երկու պետական մարդերն ալ անըստուգութիւն և վարանում ցոյց կուտան: Պիսմարք չուզեր ոչ թողուլ զեղիպոսոս, ոչ ալ անգլիական թեւակրութեան ներքեւ դրնել զայն: Պիսմարք չուզեր ոչ պատերազմը շարունակել, ոչ ալ լաղաղութիւն կնքել Չինաստանի հետ: Կրնայ ըսուիլ թէ երկուքն ալ բաց կը թողուն իրենց դռները և անակնկալ ու հզօր հով մը հարկ պիտի լինի ուժեղանալէս փակելու համար զանոնք:»

Պէլլիւտտէն դեկտ. 21 թուով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ, Սերպիոյ և Պուլղարիոյ միջեւ ուղղակի կարգադրութիւն մը դոյաւ ջրներու համար եղած փորձն ի դեբել ելեր է Պուլղարիոյ կառավարութեան բացորոշ մերժման պատճառաւ: Պուլղարիոյ կառավարութիւնն որ և է հակառակարկ չէ ներկայած: Մինչև ցարդ երկու վեհապետաց, այն է՝ Միլան թագաւորին և Ալեքսանդր իշխանին միջեւ շարունակուած բանակցութիւններն երկու կառավարութեանց յանձնելու մասին Պուլղարիոյ ըրած պատահարութեան կողմէ իրերեւ զի ըսուորիչ պահանջում ընդդէմ Ալեքսանդր իշխանին անձին: Չուրեւ հաս ակմայ մէջ կը կարծուի թէ,

երեք կայսրութիւնը նպատաւոր էին այս բանակցութեանց, բայց Սերպիոյ և Պուլղարիոյ գործակատարն ընթացքն ի դեբել հանել է զանոնք:

—

Լոնտոն 20 դեկտ. — Սթանտարտ լրագրոյ Գահիրէի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ, Եղիպոսոս օտար մամուլն մէջ բուռն մեկնութեանց նիւթ եղած է այն լուրը թէ, Բրուսը ծանուցադիր մը պիտի ուղղէ իւր մեծ տէրութեանց բողոքներու համար Անգլիոյ դէմ թէ չուզեր իւր զօրքերն հանել Եղիպոսոսէն ու թաւալ պայմանաժամութեւ մէջ: Չորոյց կը տարածեն թէ տէրութիւնը սկզբամբ ընդունելու են Եղիպոսական գործոց վրայ միջադատչին հակոդութեան մը գաղափար:

«Այս երկու իրողութեանց մէջ — կ'ըսէ Սթանտարտի թղթակիցը — նուաստացում մը կը տեսնուի Անգլիոյ դէմ, և այս տէրութեան հանդէպ լրագրաց լեզուն այնքան բուռն եղած է որ զսպողական միջոցներու առիթ պիտի տայ: Եղիպոսոսի անգլ. պաշտօնատարը ոչ եւս կրնան կատարել իրենց պարտականութիւններն, ըստ որում ամեն օր կը նախատուին Պրանսական լրագրաց կողմէ, որոց յօդուածներն անմիջապէս կը թորգմանուին տարբերէն լրագրաց մէջ:»

—

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Կայսերական հրամանաւ՝ Հալէպի նախագահ տառնին Ա. նախագահ Նէտիմ Էֆենտի՝ Սէլանիկի նախագահ տառնին Ա. նախագահ անուանեցաւ:

Սերասիոյ վերաքննութեան առնին Բ. նախագահ Ռիզա Էֆենտի՝ Հալէպի նախագահ տառնին Ա. նախագահ անուանեցաւ:

Սելանիկի նախագահ տառնին Ա. նախագահ Մուսթաֆա պէյ՝ Սերասիոյ վերաքննութեան առնին Բ. նախագահ անուանեցաւ:

Սերֆիլէի ընդհ. գաղտնագրութեան օգնական Օսման Էֆենտի՝ իւսկիւտարի նախագահ տառնին ընդհ. գաղտնագր. անուանեցաւ:

Սերֆիլէի ընդհ. գաղտնագրութեան օգնական Օսման Էֆենտի՝ իւսկիւտարի նախագահ տառնին ընդհ. գաղտնագր. անուանեցաւ:

—

Վեհ. Սթանտարտ կայսերական առաջին սենեկապետ Օսման պէյին ակնակառ. Մէհմետէ պատուանշան և Աղբիւնուղոյոյ նահանգին երկրորդ քննիչ Բուսի փաշային Բ. կարգի Օսմանիէ պատուանշան շնորհեց:

—

Թարիզ լրագրը կ'ըսէ թէ, հակառակ լրագրաց սանց հրատարակութեան, գաղտնական գործոց նախարար Հասան Ֆէհմի փաշա յաւաքիկայ շարաթ օրն՝ այն է վաղը չափաւ մեկնի մայրաքաղաքէն ի Լոնտոն:

—

Գաղտնական գործոց նախարար վսեմ. Հասան Ֆէհմի փաշա երէկ երկար խորհրդակցութիւն մ'ունեցաւ Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սոյի փաշայի և արտաքին գործոց նախարար վսեմ. Ասիմ փաշայի հետ:

—

Երկրորդ նախարարութիւնն Օգոստոսի ամսականը բաշխել է Օսմ. զօրաց: Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սոյի փաշա հրաման ըրել է յիշեալ նախարարութեան, որպէս զի ամսական մ'ալ Բ. Դրան պաշտօնատարաց բաշխէ:

—

Կայսերական դիտարանին տընօրէն Գուլպարի Էֆենտիի նախագահ գուշակած սաստիկ մըրիկն երէկ ժամ 6ին միջոցները պատահե-

ցաւ և հազիւ 10 վայրկեան տեւեց: Բարեբաղդաբար, որ և է արկած չէ պատահած:

—

Երէկ Կրօն. գործոց պաշտօնատան մէջ գաւառացի երեսնամեայ յոյն կին մ'իսլամական կրօնընդունեց:

—

Այս աւուր Թուրքիոյ լրագրաց մէջ հրատարակեալ պաշտօնական աղբ. մը կը ծանուցանէ թէ, վառնայէն, Քիւսթէնէն, Գանուրէն, Օտէսայէն, և Սեփաստուրէն եկող շոգենաւուց վրայ դըրւած քարանթինան 24 ժամու իջուցուած է՝ երկրից բժշկական քննութեան ենթարկուելու և վաճառաց նկատմամբ մաքրողական ծիմանց գործողութիւնն շարունակելու պայմանաւ: Իսկ Խալիլի, Պրանսայի, և Սպարթիոյ նաւահանգիստներէն եկող շոգենաւը այսուհետ 10 տեղ 3 օր, Թրիքստէն եկող շոգենաւը 24 ժամ, և Ճէզայիլի ծովեղբէն եկող շոգենաւը ըստ առաջնորդ 10 օր քարանթինա պիտի կրեն:

—

Քրիստոնեայի Բալիթիք կը կարծէ գիտնալ թէ, Եղիպոսական գործոց կարգադրութեան վերաբերեալ անգլ. առաջարկութիւնը ծայրագոյն զուշտութեամբ ընդունուելու են բոլոր տէրութեանց կողմէ, որք պատասխանելէ առաջ, պիտի խորհրդակցին իրարու հետ, և պատճառ կայ կարծելու թէ բոնակցութիւնը յոյժ երկար պիտի տեւեն:

—

Ֆիլիպքո լրագրը կը ծանուցարէ թէ, Պիսմարք իշխանը փարիզէն պիտի անցնի Նիս երթալու համար իւր հիւանդ թակցին հետ: Սթանտարտի լրագրը հաւատ չընծայելու այս սրտայայտ լուրին:

—

Գերկ. 21ին Հռոմի մէջ խումբ մ'ուսանողք՝ Աւստրիոյ կայսրն ըստանալու փորձ փորձող Օպերտանը անուն իտալացոյն մահուան տարեգարծը տոնելին, ի պատիւ Օպերտանի յայտարարութիւն մը փակցուած էր Համալսարանին դրան վըրայ: Ուսանողք յետոյ պահներ տարին երեւմի Օպերտանը բնակած տունը: Ոստիկանութիւնը ցրուեց զանոնք և յայտարարութիւնը վերուց Համալսարանին դրան վրայէն:

—

ԱՅԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Պատր. Գեր. Տեղապահ այսօր մասնաւոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Դատական գործոց նախարար վսեմ. Հասան փաշայի հետ վերաբերմամբ այն խնդրոյն որոյ յիշատակութիւնն անցած է մեր այս աւուր թուով Աղբիւնի խորագրին ներքեւ հրատարակեալ յօդուածին մէջ:

—

Արեւելքի անօրէն ժողովոյն կողմէ Սթանտարտի կարգադր. Էֆ. երէկ Պատր. Գեր. Տեղապահ Հօր ներկայանալով, ծանուցել է թէ, առանց անօրէն ժողովոյ հետ խորհրդակցելու չէ կարող պատասխանել թէ, Հաճնի ամուսնութեան վերաբերեալ հրատարակութեանց պատասխանատուութիւնն իրենց կ'ստանան: Թէ ոչ նոյն ինքն թղթակցին անունը կը յայտնեն:

—

Եւ սակայն ինչ որ ալ լինի, մեր կը կարծեմք թէ Արեւելք երբեք չկրնար խուսափիլ պատասխանատուութենէ, մինչև իսկ եթէ թղթակցին անունն յայտնէ, զի իւր թղթակցին ստույգաբար տեղեկութիւնները միամտաբար հիւրընկալելու և հատարակութեան մէջ ձրի գալթակցութիւն սկսելու զատ,

ԳՐԱՎԱՃԱՌ-ԹՂԹԱՎԱՃԱՌ
Յ. ԱՐԱՄԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Պատիւ ունին ծանուցանել արգ. գոյ հասարակութեան և բոլոր գր. րավաճառաց թէ, միակ աւանդա- կան լինելով Ռ. Յ. Պէրպերեան է- ֆէնտիի ընդ գործոց, գնել փա- փաքողներն կը հրաւիրուին գիւմել յիւրեանց վաճառատուն՝ որ ի Պո- լիս Պահճէ-Գարու Համիտիէ ճատ- տէսի թիւ 34:

ՆԱՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Մ. Պ. ԱՐԱՄԵԱՆԱՅԵԱՆ

ԳՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(Երբ Երբ Երբ)

Մասն Ա. ՈՃ

Հատոր Ա.	10	7P2
» Բ.	10	»
Բանալի	15	»

Գ. Վ. ՍՐՈՒԱՆՉՏԵԱՆՅ

ՀԱՄԱՐՎ-ՀՈՏՈՎ

Հայկական դուռնաց տեղագրու- թիւն, վիճակագրութիւն, գեղար- կան երգեր և այլն պարունակող խիստ հետաքրքրական և կարեւոր մի գործ, որոյ գինն է 10 դրոշ:

Յ. Արամեան և Ընկ.

ԿՈՒՆԵՒՐ ԱՂԴ

Պոլիս մեծ մարտի կարգ թիւ 46 Զ. Թոստեան և Ընկ. նոր բացած են վա- ճառատուն մը, ուր Հայ. Գաղ. Թուրքե- լէն ամէն տեսակ գ. եանք. Աշխարհա- ցոյցք և դպրոցական պատգմ և թղթե- ղէնք խիստ աժան գնե ով կը ծախուին և նաեւ Եւրոպական հետաքրքրաւոր պատկերներ. ամէն տեսակ օրացոյց և Գաղամիա 1885. մայրաքաղաքէն և Գաւառներէ տրուած յանձնարարու- թիւնք փութով և ճշգրտութեամբ կը կա- տարուին. վաճառմունք միշտ կանխիկ:

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐՈՅՈՅՑ

1885 ՏԵՐԵՅ

Սեփականութիւն

Ս. Փրկչի Աղդ. Հիւանդանոցի

Գին 3 դահեկան

Տպագր. Գ. Պաղտատեան (Արամեան)

Կը գտնուի ի Մեծ Նոր խան, միջնայարկ թիւ 49 Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան գրասենեակը և բոլոր հայ գրավաճառաց քով:

ՀԱՄԱՌՈՑ

ԸՆԴԱՐՁԱՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Գաղտնի համար

Հին պատմութիւն Արեւել. ժողովրդոց

Հարց. Ա.

Երկրորդ տպագրութիւն

Յօդինց Մ. Մանուէլ

Կը գտնուի ամեն հայ գրավաճառաց քով. գին 6 դրոշ:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԴԱԿԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Հեգեմ

ՏՈՒՐ. Տ. Ս. ՓԵՏՏԻՄԱՆԱՆ

Բաղաճառու Տոբիթոր մարդկա- յին պատմութեան և ծագիկ հիւանդ- ղութեան վրայ կը խօսի իւր ար- երկասիրութեան մէջ, որ մաքու- թղթի վրայ տպագրուած և բաղ- մաթիւ լուսանկար և փորագրեալ պատկերներով զարդարուած է: Այս գեղեցիկ մատենն, որոյ գի- նը 35 դրոշ է, կը վաճառուի Պո- լիս, Գաղափեան գրատունը, Ղա- լաթիա, Յակոբ Արշակ Էֆէնտիի թղթավաճառանոցն, և Բերա, Լո- լէնց և Բէյլ գրատունը:

ԿՈՒՆԵՒՐ-ԻՒԼ-ԼՈՒՂԱՐ

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՖՈՒՆԴԱՄԵՆՏ Ի ԹԱՐԻՔԵՐԵՆ

Աշխատասիրողք

ՄԵԼԵՔԵՐ ՇԵՒԷՆ և ՄԵՐԵՔԵՐ ԱՆՇԵՆ

Պաշտօնեայք Հասարակաց կրթութեան Գրաքննութեան սենեկի

Հրատարակիչ Գրեթէ Պաղտատեան

Այս բառարանն, պարունակած ար- ւեստական եւ գիտական բառերու ճո- խութեամբ, բացատրութեանց յատ- կութեամբ իւր տեսակին մէջ առաջինը կը համարուի: Սոյն գործը ցարդ հը- րատարակուած Ֆրանսերէն-թուրքերէն բառագրոց վրայ առ առաւելութիւնն ալ ունի որ թուրք սառերով տրուած բացատրութիւններն լատին տառերով եւս նշանակուած են անոր մէջ, մաս- նաւորապէս ի դիւրութիւն օտարաղ- ցաց:

Մասնաւոր խնամքով, գեղեցիկ եւ մաքուր տպագրութեամբ տեսար առ տեսար ի լոյս կ'ընծայուի Արամեան տը- պարանէն:

Առաջին հատորն որ երեսուն երկու երեսներով երեսուն եւ մէկ տետրակ- ներէ բաղկացեալ է՝ տեսար առ տեսար հրատարակուելէ յետոյ կազմուած կը վաճառուի ի գին 60 դահ. արծաթ. Բ. հատորին 19 որով տեսարն եւս հրատարակուած է՝ եւ կը վաճառուի ի գին 2 դահ. արծ. Իւրաքանչիւրն:

Բ. հատորին 13րդ տետրին հրատա- րակուած լինելով բաժանորդագրու- թիւնք փակուած է:

ՈՒՆԵՒՐ ԿՈՒՄ ԶԼԵԹՈՒՆ
ԼԵՆՆԱՅԻՆ ԱՒԱՆ Ի ԿԻՒԿԻՒՄ

Ն Կ Ա Ր Ա Գ Ի Բ

Տեղեւն, Կենսական, Բանասիրական

Գրեց Յ. Յ. Ալաւզէրտեան

Արամեան մաքուր տպագրութեամբ ի լոյս եկած լինելով, կը վաճառուի ա- մեն գրավաճառաց քով ի գին 10 դա- հեկանի:

— 0 —

Ծ Ո Ղ Ի Կ

ԱՐԴԻ ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Մասն Բ.

Ի պէտս վարժարանաց

Աշխատասիրողք Ե. Մանուէլ

Հաւաքածոյիս այս Բ. մասին մէջ գրական խիստ նշանաւոր հատ- ուածներ և հրահանգիչ բաղդա- տութիւններ կան:

Կը ծախուի Յ. Գաղափեան և Վ. Մարգարեան գրատուններ և ուրիշ գրավաճառաց քով գին 8 դրշ:

ԱՂԴ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՆԱՐԱՐԱՆԱՅ

Պաղք-բաղք Թանգի փողոց թիւ 59

ճիշդ դիմ առ դիմ աղբիւրից

Մ. Հ. Տէօքմէճեանի վաճառատան մէջ կը գտնուին նպարե- ղինաց վերագրեալ ամեն տեսակ ապրանքներ, որպիսիք են, խոհ- վէ՝ սոլորակներ, լուս եւ ընտրա- գոյն (Մարթինիք), չաքար, թրիւնէի, Մարտիկոյ և Հօլան- տայի, ալեւալ տեսակ ըստար- մալէիներէ զատ, Ֆրանսական բուն Ֆուրնիէ. Սիլիւրի թարմ լոզ, Նաբոլի և ճէնօվայի մաքարոն ու շէհրիէ. բրինձ՝ Մախաուէ և Բի- ղօն առաջին կարգի. անուշեղն- նի և խմորեղենի յատուկ լուս- գոյն ալիւրներ. ֆանտիոյ եւ Այ- վալըքի ընտիր աճառ. քօլա, ձէթ, քարիւղ (կապ), ի մի բան, սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուի իր ամեն տեսակներով լուսաղայն այն պիւրանի բաներուն, որք ա- ոււտարական սոյն ճիւղին կը վե- րաբերին:

Գինները գոհացուցիչ են:

ԱՊԱՌԻՆ ԶԿԱՅ

ՓՈՒՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կոսքա լալէլի ճամփի դէմ թիւ 13 մի նոր դեղարան բաց- ուած է, ուր դեղագործը կը պատ- րաստուին փութով եւ մասնա- ւոր խնամով, կը գտնուին նաեւ Եւրոպայէ եկած ամեն տեսակ պատրաստ գեղեր հատով կամ որ եւ իցէ քանակութեամբ, զո- րոս նշանաւոր գործարաններէ սղղակի բերել կուտայ իւր անուան:

Սոյն դեղարանի բացումը յոյժ օգտակար ծառայութիւն մ'է հասարակութեան, մանա- ւանդ նիւթական մեծ շահարե- րութիւն ամեն անոնց որք իրենց վնասածն ճշգրտագոյն տեսնու հա- մար դատաւարութեամբ են հե- աւար տեղեր դիմել:

Պատուարժան յաճախորդ- ները դնոց չափաւորութեան հետ դեղօրէից ընտրութեամբ գոհա- յընեն իրեն սկզբունք ընտրող սոյն Տ. Ալաւզէրտեան դեղարա- նը, որ երկար տարիներէ ի վեր հոգաւոր եղած է Եֆէն-ճամփ Բօլթալանէի դէմ՝ այս անգամ ամբողջապէս փոխադրուած է Կոսքա լալէլի ճամփի դէմ թիւ 13:

Սոյն փոխադրութեան առ- թիւ Եւրոպայէ բերել տուած է խիստ թարմ հանգային ջրեր, Պօրտոյի եւ Մալակայի գինիներ, զանազան լմպիւր, անուշա- հոտք, եւ այլն եւ այլն:

Նշանաւոր է միանգամայն սոյն դեղարանը իւր ջկան իւրի մասնաճիւղով, եւ յիշաւ յաճա- խորքը դալարած են ապրանք ընտրութեան, մտքութեան եւ գնոց չափաւորութեան:

Յիշեալ դեղարանը միշտ կը յաճախեն ճարտար եւ հոգաւա- ւոր բժիշկներ, խնդրուած բժիշկ- ներու համար ալ պէտք է լուր տրուի ժամանակին:

Ղալաթիա հանրածանօթ վա- ճառական Մինասեան Էֆէնտիի որդի Տօքմէօր Մինասեան Էֆէն- տի բարեհաճած է արդէն ուր- բաթ օրեր ձրիաբար դարմանել աղքատներն:

Ա Ղ Դ

Լրագիրս ձեռքէ կը ծախուի նաեւ Պահլէ-գարու ջրավաճառ. Պօլոս և Յալոս աղաներուն խա- նութը:

վրայ, հոն միայն լուսութեան եւ մթութեան մէջ կակոէի երազել:

Այն ատեն պարսն, մանկական յիշատակներս կը իորան- ցնէի, ջանալով միտքս բերել տեսածներս, յայնժամ վե- րըսին կը տեսնէի այն կնոջ աժգոյն կերպարանքը որ պատուհանը երեցած էր: Ո՛հ, այս յիշատակը, միշտ, միշտ բաբախել կուտար սրտիս. չգիտեմ ինչ անուշ բան մը կը հեղուր յիս որ մոռցնել կուտար ինձ իմ այս ա- նարդ վիճակս և ոչնչութենէս դուրս կը հանէր: Այս յիշատակը տարիներ ամբողջ զուարթացուց և վսեմացուց զիս և իմ տխուր ու մթին առանձնութեանս հրապոյրն եղաւ:

Բարի ֆաթերին յիշատակն ալ կըջալահէի, սակայն նոր յիշատակը ինձի յուզում չպատճառեց երբեք այն- քան որքան հին յիշատակը պատճառած էր ինձ: Ինչո՞ւ համար այսպէս էի, ինչո՞ւ համար այդ կերպարանքը որ հազիւ տեսնուեցաւ ինձ, չարունակ իմ աչացս առջև էր: Ինչո՞ւ համար երբ այնքան բանք մոռցայ, այս յիշա- տակն արմատացեալ կը մնայ իմ յիշողութեանս մէջ, գունձաթիւ կնոջ և իմ միջև արդեօք խորհրդաւոր կապ մը կար:

—Ո՛հ, այսպէս կընամ ըսել ձեզի պարոն. երբ հասկցայ որ իւրաքանչիւր ուրիշ մայր մ'ունէր յանկար- ծական յայտնութիւն մը եղաւ ինձ, և ինքնիրենս պօ- ոսցի: Վիմ մայրս էր:

—Օ՛հ, ըսաւ Պ. Լախարտ:

Եւ անկարագրելի յուզմամբ մը երիտասարդը իւր գրկացը մէջ առաւ և սրտին վրայ սեղմեց, որոյ բաբա- խումը իրենար համարուի:

Սակայն անմիջապէս իւր անձին տէր լինելով հան- դարտութեամբ շարունակեց:

—Յիշուի բարեկամս, դուք երթադրեցիք թէ այս կինը ձեր մայրն էր:

—Այո, պարոն. և այս դադախարը պահեցի և միշտ ունիւմ իմ մարմնս մէջ, ամենէն աւելի զօրաւոր կերպով ես յաշխարհ եկայ, մանուկ էի ուրիշ մանուկներու նման ես ալ մայր մը ունեցած եմ Է՛հ, ուրեմն պա- րոն, բան մը կայ յիս որ կաղաղակէ: «Գայլ Յովհան- նէս» այս կինը զոր երեք անգամ միայն տեսար, քու մայ- րդ էր:

Եւ եթէ չէի սխալէր պարոն, փոքրիկ հասակիս մէ զիս ձորմէս բաժներ էն, թերեւ տարիներ ամբողջ անոր քով ապրէր եմ առանց գիտնալու. անոր գորովէն եւ համբոյրներէն զրկեւր են զիս և այնպէս վարուեւր են ինձ հետ, ինչպէս գիտեք: Օ՛հ, ահա ո՞ր ահաւոր բան:

—Հընչային, ըսաւ Պ. Լախարտ ջանալով իւր արցունք- քը բռնել:

Գայլ Յովհաննէս ալ կը թողար որ իւր արցունք- ները հոսին:

Երկար լուսութենէ մը վերջը շարունակեց.

—Ինձի համար չառ բան ըրիք պարոն և սակայն կը փափաքիմ հարցնել նաեւ թէ.....

—Ի՞նչ:

—Մայրս ինձ պիտի վերադարձնէ՞ք:

Պ. Լախարտ վեր վեր ցատկեց և չափազանց դունա- տեցաւ:

—Այո, պատասխանեց նա, օտարոտի եղանակաւ